Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra informačních technologií

Bakalářská práce

Problematika zákonu ACTA

Autor: Michal Brožek

Vedoucí práce: RNDr. Dagmar Brechlerová, Ph.D.

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra informačních technologií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Brožek Michal

Informatika

Název práce

Problematika zákonu ACTA

Anglický název

Issues of ACTA

Cíle práce

Bakalářská práce je tematicky orientovaná na Obchodní dohodu proti padělatelství (ACTA). Hlavním cílem práce je charakteristika Obchodní dohody proti padělatelství jako takové. Dílčí cíle bakalářské práce jsou:

- charakterizovat odlišná stanoviska jednotlivých států
- analyzovat problémy zákonu
- navrhnout vlastní změny v zákonu
- zhodnotit výsledky získaných analýz a poznatků a učinit závěrečná vyhodnocení

Metodika

Metodika řešené problematiky bakalářské práce je založena na studiu a analýze odborných informačních zdrojů. Na základě syntézy teoretických poznatků budou formulovány závěry bakalářské práce.

Harmonogram zpracování

1. Příprava a studium odborných informačních zdrojů, upřesnění dílčích cílů a volba postupu řešení: 6/2013
2. Zpracování přehledu řešené problematiky dle informačních zdrojů: 7/2013 - 8/2013
3. Vypracování vlastního řešení a zhodnocení výsledků: 9/2013 - 10/2013
4. Tvorba finálního dokumentu bakalářské práce: 11/2013 - 2/2014
5. Odevzdání bakalářské práce a teze: 3/2014

Rozsah textové části

30-40 stran

Klíčová slova

Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA), duševní vlastnictví, padělání, autorská práva

Doporučené zdroje informací

12196/11
Obchodní dohoda proti padělatelství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy, Austrálií, Kanadou, Japonskem, Korejskou republikou, Spojenými státymexickými, Marockým královstvím, Novým Zélandem, Singapurskou republikou,Švýcarskou konfederací a Spojenými státy americkými.
Dostupné z <http://www.zive.cz/bleskovky/prectete-si-oficialni-cesky-preklad-dohody-acta/sc-4-a-162117/default.aspx>

1. Dočekal, D. Co je to ACTA a proč se této "dohody" bát? [online]. Lupa. 31.01.2012. Dostupné z < http://www.lupa.cz/clanky/co-je-to-acta-a-proc-se-teto-dohody-bat/>

2. Whittaker, Z. 'Last rites' for ACTA? Europe rejects antipiracy treaty [online]. Cnet. 04.07.2012. Dostupné z <http://news.cnet.com/8301-13578_3-57466330-38/last-rites-for-acta-europe-rejects-antipiracy-treaty/>

Vedoucí práce

Brechlerová Dagmar, RNDr., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
Provozně ekonomická fakulta

doc. Ing. Zdeněk Havlíček, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.
Děkan fakulty

V Praze dne 30.10.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Problematika zákonu ACTA" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 17. března 2014 _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí bakalářské práce RNDr. Dagmar Brechlerové, Ph.D. za odborné vedení, poskytnutí cenných rad a trpělivý přístup.

Problematika zákonu ACTA

Issues of ACTA

Souhrn

Bakalářská práce je tematicky orientovaná na problematiku ochrany duševního vlastnictví, především pak na Obchodní dohodu proti padělatelství (ACTA). V teoretické části bakalářské práce jsou vysvětleny pojmy související s duševním vlastnictvím a dále jsou uvedeny způsoby ochrany těchto práv na mezinárodní úrovni. Analytická část obsahuje rozbor jednotlivých článků dohody společně s porovnáním s právním řádem České republiky. Současně je popsán průběh vzniku dohody od vyjednávání až po podepsání a ratifikaci smluvními státy, ve kterém je možné vidět rozdíly ve stanoviscích jednotlivých států. Na závěr jsou uvedeny příklady všeobecné kritiky dohody a autorovy vlastní návrhy na případné změny v textu dohody.

Summary

This bachelor thesis is focused on the issue of intellectual property protection, especially on the Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA). Theoretical part of the thesis explains terms related to intellectual property and the ways how to protect these rights at the international level. Analytical part contains an analysis of various articles in the agreement together with comparison with Czech Republic law. There is also a description about the proces of negotiating, signing and ratifying between the states in which it is possible to see differences in their opinions about the agreement. At the end there are examples of general criticism of the agreement together with author's own suggestions on possible changes within the agreement text.

Klíčová slova: Obchodní dohoda proti padělatelství, duševní vlastnictví, padělání, autorská práva

Keywords: Anti-Counterfeiting Trade Agreement, intellectual property, forgery, copyright

Obsah

1 Úvod 9

2 Cíl a metodika práce 10

3 Teoretická východiska 11

3. 1. Duševní vlastnictví 11

3. 1. 1. Právo autorské 12

3. 1. 2. Právo průmyslového vlastnictví 14

3. 2. Duševní vlastnictví na mezinárodní úrovni 15

3. 2. 1. Mezinárodní způsoby ochrany práv autorských 15

3. 2. 2. Mezinárodní ochrana práv průmyslové vlastnictví 16

3. 2. 3. Dohoda o aspektech práv k duševnímu vlastnictví 18

4 Analytická část 20

4. 1. Obchodní dohoda proti padělatelství 20

4. 1. 1. Vyjednávání a přijetí dohody 21

4. 1. 2. Obsah dohody *ACTA* 23

4. 1. 3. Všeobecná kritika dohody 32

4. 2. Vlastní návrhy v textu dohody 37

5 Závěr a vyhodnocení 40

6 Seznam použitých zdrojů 42

1 Úvod

Každý z nás má ve svém držení určitý majetek, na který se vztahuje výlučné vlastnické právo. Toto právo patří do skupiny práv absolutních a působí jako jedno z nejsilnějších práv vůbec. Pojem majetek lze rozdělit podle různých ekonomických a účetnických definic do mnoha kategorií, v této práci však postačí jedno z jeho nejobecnějších vymezení, a to na majetek hmotný a nehmotný.

Na portálu *Youtube* je dosud možné vyhledat krátké video, které bylo před několika lety součástí většiny originálních filmových DVD či bylo často promítáno v kinech před začátkem filmového představení. V nahrávce je v krátkých sestřizích ukázáno několik trestných činů, jako jsou krádeže peněženky, televize nebo auta a jako poslední krádež filmu z kamenného obchodu. Na to navazuje osoba sedící u počítače, na kterém je zvýrazněno nelegální stahování filmu. Na závěr videa se objevuje nápis „Pirátství je zločin“. Video se snaží upozornit na skutečnost, že si lidé neuvědomují práva k duševnímu vlastnictví třetích osob a nerozlišují zmíněné trestné činnosti.

Rozlišujeme dvě úrovně právní ochrany duševního vlastnictví. Prvním způsobem ochrany jsou konkrétní domácí zákony dané země. Tento způsob ochrany se postupem času projevil jako nedostačující, v dnešní internetové době obzvlášť, proto státům vznikla možnost přidat se k některým mezinárodním dohodám, které zajišťují ochranu práv duševního vlastnictví i na mezinárodní úrovni.

Mezi organizace věnující se ochraně práv duševního vlastnictví patří *Světová organizace duševního vlastnictví* se zkratkou *WIPO* a dále pak *Světová obchodní organizace* se zkratkou *WTO*, pod kterou spadá například dohoda *TRIPS*. Kromě členství v těchto organizacích mají země možnost uzavřít dohody i mezi sebou. A právě tímto způsobem vznikla *Obchodní dohoda proti padělatelství*, které se tato práce věnuje.

Pravděpodobně největší pozornost vyvolala dohoda v IT komunitě, která měla největší obavy z možného omezení svobody internetu. Část práce je proto věnována právě těmto obavám společně s určením, jak moc byly tyto obavy opodstatněné.

2 Cíl a metodika práce

Hlavním cílem práce je charakteristika *Obchodní dohody proti padělatelství*. První část práce je zaměřena na objasnění pojmů, jako jsou např. duševní vlastnictví, autorské právo nebo práva průmyslového vlastnictví. Současně jsou v této části popsány již existující dohody či úmluvy věnující se právům k duševnímu vlastnictví na mezinárodní úrovni. Druhá část práce představuje *Obchodní dohodu proti padělatelství* společně s určením, co by případná ratifikace dohody změnila v právním řádu České republiky. V této části je také uceleným způsobem sepsán životní cyklus dohody. Závěr této části je věnován konkrétním příkladům laické i odborné kritiky dohody.

Metodikou použitou v této bakalářské práci byl z největší části rozbor českého překladu znění dohody, který je volně dostupný na internetu. K sepsání práce bylo také využito studia mnoha internetových zdrojů, jak českých, tak anglických v zájmu co nejlepšího porozumění dané problematice. Veškerý překlad cizojazyčných zdrojů provedl autor sám.

3 Teoretická východiska

3. 1. Duševní vlastnictví

Podle své definice představuje duševní vlastnictví majetek nehmotné povahy, který je výsledkem procesu lidského myšlení. Lze mezi něj zařadit souhrny myšlenek, námětů, návodů a řešení, jak měnit či pozměňovat okolní nebo vnitřní svět člověka. Za duševní vlastnictví můžeme ale považovat jen to, co je neopakovatelné a dostatečně originální. Hodnota duševního vlastnictví závisí na míře jeho následné využitelnosti a přínosu pro jedince i společnost a schopnosti vyvolání tvorby dalších materiálních nebo nemateriálních produktů. (1)

V současné době, kdy neustále sílí globalizace a současně roste hospodářská konkurence, se duševní vlastnictví stává rozhodujícím faktorem ovlivňující úspěch a podnikání. Světový trh je zaplavován různými inovacemi, novými technickými řešeními a novým designem s jasným cílem být úspěšnější než konkurence. (1)

Duševní vlastnictví a jeho význam byl poprvé formulován *v Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví* z roku 1883 a v *Bernské dohodě o ochraně literárních a uměleckých děl* z roku 1886. Hlavním cílem těchto dohod bylo zabránit neoprávněnému užití ochraňovaných nehmotných statků. (1) Na základě zmíněné *Pařížské úmluvy* vznikla tzv. *Pařížská unie (Unie na ochranu průmyslového vlastnictví)*, jejímiž členy je více než sto států včetně České republiky. (2)

Světová organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization – WIPO), založená v roce 1967, vztahuje pojem duševní vlastnictví na: (1)

- literární, umělecká a vědecká díla
- umělecká vystoupení, zvukové a rozhlasové záznamy
- vynálezy ze všech oblastí lidského snažení
- vědecké objevy
- průmyslové vzory
- obchodní známky, obchodní jména a označení
- ochranu proti nekalé soutěži

- veškerá další práva spojená s duševní činností v oblasti průmyslové, vědecké, literární nebo umělecké

Právní úpravu, která upravuje oblast duševního vlastnictví, lze dělit na dva celky, a to na práva autorská a práva průmyslového vlastnictví. (1)

3. 1. 1. Právo autorské

Autorské právo reprezentuje jedno ze základních lidských práv, která jsou popsána v *Základní listině práv a svobod*. Právo k výsledkům tvůrčí činnosti je možné přiznat fyzické osobě. Úkolem lidské společnosti by mělo být zajištění vhodných podmínek pro rozvoj lidské tvořivosti v takové míře, aby na jedné straně byla chráněna práva tvůrčího jedince, který pravděpodobně očekává za svojí činnost nějakou odměnu, a na straně druhé zajistit, aby měla lidská společnost z tvůrčí práce jedinců nějaký prospěch. (3)

Pojem autorské právo můžeme vykládat dvěma způsoby, a to ve smyslu objektivním a subjektivním. Ve smyslu objektivním se jedná o soubor veškerých právních norem zabývajících se vztahy souvisejícími se vznikem, vytvářením a následným uplatňováním autorských děl. Autorské právo v subjektivním slova smyslu představuje následná konkrétní práva a povinnosti tvůrce příslušného díla, které je výsledkem jeho tvůrčí činnosti. (3)

V České republice vychází autorské právo z kontinentální tradice pojetí autorského práva, která je vyjádřena zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. Kontinentální tradice se opírá o tzv. dualistické pojetí autorského práva, pro které je charakteristické oddělení práv osobních a práv majetkových. Opakem k tomuto pojetí je tzv. monistické pojetí, které považuje práva osobní a práva majetková za jeden nedílný celek. (3)

Tématem autorskoprávní ochrany je autorské dílo, které je v autorském zákonu vymezeno pozitivně i negativně. Pozitivním dílem je dílo literární či jiné umělecké dílo nebo dílo vědecké. Dílo však musí splňovat tyto tři podmínky: (4)

- musí mít jedinečnou podobu
- musí být interpretováno v objektivně vnímatelné podobě
- musí být výsledkem autorovi tvůrčí činnosti

Nesmíme zapomenout dodat, že autorským dílem jsou rovněž počítačové programy a databáze. (4)

Negativní vymezení díla, tzn. určení toho, co dílem není, je v zákonu uvedeno pouze demonstrativně konkrétními příklady. Za dílo samo o sobě nepovažujeme pouhý námět, denní zprávu, údaj, myšlenku, princip, metodu, matematický a obdobný vzorec apod.

Ke svému dílu má autor práva osobnostní a práva majetková. Mezi osobnostní práva patří právo na autorství a rozhodnutí, jak má být toto autorství uvedeno při zveřejnění díla, právo na rozhodnutí, zda vůbec bude dílo zveřejněno a právo na nedotknutelnost díla. To je v zákoně upraveno jednotlivými oprávněními, která může autor uplatňovat, např. udělení souhlasu k jakékoli změně díla nebo právo dohledu na to, aby dílo nebylo užíváno nevhodně vůči dílu samotnému nebo jeho autorovi. (4) Osobnostní práva zanikají smrtí autora, avšak platí, že ani po jeho smrti nesmí žádná třetí strana přebírat autorství k dílu a při uvedení díla musí být vždy uvedeno autorovo dílo. (4)

Majetková práva autorská zahrnují práva na užití díla nebo případné udělení tohoto práva jiné osobě licenční smlouvou. Právo dílo užít spočívá např. v právu na rozmnožení díla, právu na pronájem a půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla, a zejména pak právu na provozování díla živě nebo formou přenosu nebo záznamu a také právu na vysílání díla rozhlasem či televizí. Dále zahrnují majetková práva autorovo právo na odměnu. Další práva jsou k nalezení v příslušném zdroji. (4) Majetková práva autorská trvají za života autora a dále sedmdesát let po jeho smrti. (4)

Autorský zákon samostatně upravuje licenční smlouvy. Licenční smlouvou se autor zavazuje poskytnout třetí osobě právo užívání díla dohodnutým způsobem, a to za předem domluvenou odměnu, která musí být ve smlouvě uvedena, jinak je smlouva neplatná. Poskytnutí bezplatné licence je možné jen tehdy, pokud je to ve smlouvě vysloveně ujednáno. Licenci lze udělit výhradní nebo nevýhradní. Aby byla licence výhradní, musí to být ve smlouvě uvedeno a smlouva musí být písemná. Pokud tomu tak není, platí předpoklad, že je licence nevýhradní. Příjemce licence je povinen ji využívat, jinak mu hrozí, že autor od smlouvy odstoupí. Je třeba mít na paměti, že licenční smlouvou se poskytují pouze majetková práva, a ani příjemce licence nesmí v rámci výkonů těchto majetkových práv zasahovat do autorových osobnostních práv. (4)

Ve dvou případech je ale možné autorská práva omezit, a to formou tzv. volného užití díla nebo zákonné licence. Volné užití díla znamená užívání díla pro osobní potřebu. Takové užití se nepovažuje za užití díla ve smyslu autorského zákona a nevyžaduje souhlas autora. Není ale možné do této kategorie započítávat rozmnožení počítačového programu nebo databáze či pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho přenosu. Mezi bezúplatné zákonné licence řadíme např. citace, úřední a zpravodajské licence, užití díla v rámci občanských nebo náboženských obřadů, knihovní licence, výstavní licence a další. (4)

3. 1. 2. Právo průmyslového vlastnictví

Průmyslově využitelná práva jsou stejně jako práva autorská tvůrčí povahy, nicméně mají bezprostřední vztah k oblasti techniky. (4) Podle *Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví* z roku 1883 jsou kategorie patřící do této oblasti následující: (5)

- patenty na vynálezy
- průmyslové vzory nebo modely
- užitné vzory
- tovární nebo obchodní známky
- obchodní jméno
- známky služeb
- označení původu zboží
- údaje o provenienci zboží

Dalším úkolem ochrany průmyslového vlastnictví je potlačování nekalé soutěže. (5) Všechny výše uvedené předměty platí dodnes, postupem času došlo k menším změnám úmluvy jako je např. přidání topografie polovodičových výrobků a tzv. know how mezi předměty ochrany. (4)

Právní ochrana předmětů průmyslového vlastnictví nevzniká automaticky jejich vytvořením do formy vnímatelné lidskými smysly, jako je to v oblasti autorského práva, ale na základě žádosti o udělení právní ochrany podané stanovenému orgánu státu, který podle příslušných zákonů rozhodne o udělení tohoto práva, pokud jsou splněny všechny podmínky. Tímto orgánem je zpravidla *Úřad průmyslového vlastnictví*, který máme i v České republice. Jedná se například o udělení patentu nebo o zápis do rejstříku užitých vzorů. (4)

Zásada teritoriality uznává tato práva jen v konkrétním státu, kde bylo jejich udělení provedeno. (3) Proto je důležité představit si ochranu duševního vlastnictví na mezinárodní úrovni.

3. 2. Duševní vlastnictví na mezinárodní úrovni

V dnešní době je velice jednoduché převážet přes hranice předměty, jejichž duševní práva vlastní někdo z jiné země. To samé platí pro díla chráněná autorským právem. Proto je nutné dostatečně ochraňovat tato práva i na mezinárodní úrovni v co největším počtu států. Tato myšlenka je ve značné míře zastoupena v systému mezinárodních dohod a organizacích, které se věnují internacionalizaci práv duševního vlastnictví. Většinu mezinárodních smluv, které se týkají duševního vlastnictví, spravuje již zmíněná *Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO)*. V současné době je ve správě *Světové organizace duševního vlastnictví* dvacet šest mezinárodních smluv. Tato práce se dále bude zabývat jen těmi nejdůležitějšími smlouvami, ostatní smlouvy jsou k dispozici v anglickém znění na oficiálních stránkách *WIPO*. (6)

3. 2. 1. Mezinárodní způsoby ochrany práv autorských

Prakticky nejstarším a základním dokumentem v oblasti autorského práva je *Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl* z roku 1886. Česká republika je součástí této úmluvy od roku 1921. Dohoda spadá pod správu *WIPO*, kde se dá najít její přesné znění. (6) V článcích dohody najdeme stanovení povinností členským státům k alespoň minimálnímu standardu ochrany autorských práv. Dále *Bernská úmluva* stanoví zásadu teritoriality autorského práva. (3)

Další mezinárodní dohodou v oblasti autorského práva je *Všeobecná úmluva o autorském právu*, která byla uzavřena v Ženevě roku 1952. Zásadní význam této úmluvy spočívá v tzv. copyrightové doložce, která autorům z členských států s neformální ochranou zajišťuje ochranu i ve členských státech, jejichž národní autorské právo vychází ze zásady formální ochrany, což znamená ochranu vycházející ze zásady registrace. Mezi tyto státy patří ty, které používají angloamerický právní systém, zejména pak Spojené státy americké. (3)

Poslední vybraná dohoda je modernizovaná *smlouva WIPO o právu autorském*, která byla podepsána v Ženevě v roce 1996. Pro nás jsou nejdůležitější články čtyři a pět, které nám mezi předměty autorskoprávní ochrany přidávají počítačové programy a databáze. Oba tyto předměty jsou chráněny stejně jako literární díla podle *Bernské úmluvy*, avšak v databázích se tato ochrana vztahuje pouze na strukturu databáze nebo na případné výběry či uspořádání jejího obsahu, ne na její neupravený obsah. (7)

3. 2. 2. Mezinárodní ochrana práv průmyslové vlastnictví

Internacionalizace průmyslově právní ochrany vedla v historii k vytvoření řady mezinárodních smluv. Podnětem k prvnímu jednání o mezinárodní ochraně se stala výstava vynálezů konaná v roce 1873 ve Vídni. Výstavy se právě kvůli nedostatečné právní ochraně prakticky nikdo nezúčastnil. Po několika konferencích se diplomaté konečně dohodli v roce 1883 v Paříži, kde vznikla dohoda známá jako *Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví*, která vstoupila v platnost hned v létě 1884. (8)

V současnosti *Pařížská úmluva* stále patří mezi základní dokumenty mezinárodní právní ochrany duševního vlastnictví. Tehdejší Československo se stalo členským státem úmluvy 5. října 1919. V úmluvě došlo postupem času k mnoha změnám, které se souhrnně nazývají revizní akty. Celkem jich bylo deset a k poslední došlo ve Stockholmu roku 1967. Stejně jako většina členských zemí, Česká republika je vázána stockholmským zněním, text úmluvy je možné najít ve Sbírce zákonů pod č. 64/1975., ve znění č. 81/1985 Sb. (8) Smluvní státy tvoří tzv. *Pařížskou unii*, která má nyní více než sto šedesát členů. Hlavními body této úmluvy jsou: (8)

- cizinecký režim
- unijní priorita
- přímá smluvní pravidla ochrany průmyslově právní
- institucionální (administrativní) rámec

Podle článků úmluvy jsou smluvní státy povinny zajistit příslušníkům všech ostatních států stejnou ochranu, jakou poskytují svým vlastním. Jedná se o zavedení tzv. národního (asimilačního) režimu. Jsou zde ovšem možné dvě výjimečné situace, a to možnost uplatnění zvláštních procesních pravidel vůči cizincům a naopak přiznání cizincům některých zvláštních práv, která tuzemci nemají. (8)

Z hlediska praktického je pro získání mezinárodní průmyslově právní ochrany nejvýznamnější tzv. unijní priorita. Princip této položky spočívá v tom, že přihlašovatel práva k ochraně, např. vynálezu nebo ochranné známky, získává na základě první přihlášky právo přednosti v kterémkoliv ze smluvních států, které mu umožňuje v průběhu prioritní lhůty podat totožnou přihlášku v jakémkoliv jiném smluvním státě, jako by byla podaná ve stejný den jako přihláška první. Tato přihláška má tedy přednost před všemi ostatními přihláškami, které byly podány v daném státě v době prioritní lhůty. Přihlašovatel má díky tomu dostatek času na přípravu všech nezbytných právních kroků v prioritní lhůtě. Délku prioritní lhůty stanovila Pařížská úmluva pro vynálezy na dvanáct měsíců, pro průmyslové vzory a ochranné známky na šest měsíců. Prioritní právo se ale neuplatňuje automaticky, přihlašovatel se tohoto práva musí v každé přihlášce dovolat a doložit ho prioritními doklady. Celý tento proces se nazývá nárokování priority a v praxi může být značně komplikovaný. (8)

Přestože může být text úmluvy považován za nemoderní, nebyl zatím vytvořen žádný jiný mezinárodně právní dokument, který by jiným způsobem vykládal pojem průmyslového vlastnictví. Tímto získává úmluva další praktický význam. Pokud totiž jiné mezinárodní nebo národní dokumenty odkazují na průmyslové vlastnictví, aniž by obsahovaly upřesňující definici tohoto pojmu, zpravidla se využívá vymezení průmyslového vlastnictví obsažené v Pařížské unijní úmluvě. (8)

Pařížská úmluva obsahuje v článcích věnovaných jednotlivým průmyslovým právům určité přímé normy, které jsou přímo aplikovatelné v členských státech. Tímto je zaručena určitá minimální úroveň ochrany průmyslových práv. Členské státy úmluvy si pak mohou vybrat, zda se budou držet jen minimálního navrženého standardu nebo se budou pohybovat nad jeho rámec. (8)

Pařížská unie má pracovní a výkonné orgány, kterými jsou shromáždění, výkonný výbor a sekretariát, a také má svůj vlastní rozpočet, se kterým hospodaří. Zavedením *Pařížské unie* vznikla plnohodnotná mezinárodní organizace, která však v mezinárodní spolupráci nevystupuje suverénně, nýbrž v rámci *Světové organizace duševního vlastnictví*, označované zkratkou *WIPO*, která sdružuje všechny podobné unie v oblasti autorských a průmyslových práv. (8)

Mezi další dohody patří *Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek*. Tato dohoda byla podepsána v roce 1891 a byla šestkrát upravena, naposledy v roce 1979. Česká republika je součástí této dohody již od vzniku Československa. (3)

Madridská dohoda představila mezinárodní registraci ochranných známek u Mezinárodního úřadu Světové organizace duševního vlastnictví v Ženevě. Jednoznačnou administrativní výhodou této dohody je, že mezinárodní přihláška má ve smluvních státech stejné účinky jako národní přihláška, což znamená, že dohoda umožňuje získat ochranu v kterémkoliv ze smluvních států na základě jednoho zápisu. Jediná výjimka může nastat, pokud některý ze států právoplatně ochrannou známku neodmítne. V současnosti je doba ochrany stanovená na deset let s možností prodloužení. (3)

3. 2. 3. Dohoda o aspektech práv k duševnímu vlastnictví

Po více než sto letech od vzniku Pařížské unie došlo k uzavření další významné smlouvy. V roce 1994 v Marrákeši při jednání konference o Všeobecné dohodě o clech a obchodu (GATT, později se stala organizací, která byla přeměněna na Světovou obchodní organizaci) vznikla *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví* (Trade Related Intellectual Property Rights – TRIPS). Základním cílem této dohody bylo zmenšit deformace a překážky mezinárodního obchodu, podporovat účinnou a přiměřenou ochranu práv k duševnímu vlastnictví a zajistit, aby se příslušná opatření nestala přítěží oprávněného obchodu. (3) Z názvů oddílů jedna a dva je patrné, že předmětem ochrany jsou zde jak práva autorská, tak i práva průmyslového vlastnictví. (9)

Dohoda pevně vychází z principu národního zacházení, který se vztahuje nejen na občany členských zemí dříve uzavřených smluv, ale na všechny členy *Světové obchodní organizace*. Každý smluvní stát je povinen zacházet s příslušníky svého státu stejně, jako s příslušníky ostatních smluvních států. Pokud si smluvní státy přiznají režim nejvyšších výhod, tento režim se automaticky přizná všem ostatním smluvním státům. Národní režim zabraňuje diskriminaci mezi vlastními příslušníky a cizinci. Režim nejvyšších výhod zakazuje diskriminaci mezi cizinci navzájem. Tato úvodní ustanovení jsou důležitá zejména kvůli rozvojovým rozdílnostem členských států. (3)

Základními principy dohody pak jsou hmotné právní úpravy jednotlivých předmětů duševního vlastnictví, stanovení prostředků pro případné vynucení práv a úprava pravidel pro prevenci a řešení konfliktů mezi smluvními státy. Jedná se o první dohodu, která se zabývá problematikou obchodního tajemství a tzv. know-how. Souhrnně je nazývá nezveřejněné informace a řadí je mezi duševní vlastnictví. (3)

Co se týče konkrétních příkladů uplatnění práv duševního vlastnictví, za zmínku určitě stojí stanovení podmínek celním úřadům, které mají povolení přijímat nezbytná opatření, mají-li důvodné podezření, že se jedná o padělek. Celní úřady mají oprávnění nařídit zničení nebo jiné znehodnocení veškerého zboží, které bylo soudem uznáno jako padělek. (3)

4 Analytická část

4. 1. Obchodní dohoda proti padělatelství

Obchodní dohoda proti padělatelství (Anti-Counterfeiting Trade Agreement – ACTA) je mnohostranná mezinárodní smlouva s trestněprávními prvky, která vznikla se záměrem vytvoření mezinárodního systému pro vynucování práv duševního vlastnictví. (10) Dohoda měla zavazovat dvacet dva států Evropské unie, včetně České republiky, spolu s Austrálií, Japonskem, Jižní Koreou, Kanadou, Marokem, Mexikem, Novým Zélandem, Singapurem, Švýcarskem a Spojenými státy americkými. (10) Z členských zemí Evropské unie se finálního podpisu smlouvy nezúčastnily Estonsko, Holandsko, Kypr, Německo, Slovensko a Chorvatsko, které do Evropské unie vstoupilo až v roce 2013. (11)

V roce 2006 bylo na hranicích Evropské unie zabaveno více než 1,6 milionu kusů falešné kosmetiky a 1,2 milionu falešných potravin z celkového množství 130 milionů padělaných předmětů, které porušovaly práva duševního vlastnictví. Tento počet představoval celkový nárůst o 40% oproti roku 2005. Nejvíce znepokojující ale bylo zadržených 2,7 milionu falešných léků, které většinou směřovaly do nejchudších zemí světa. V roce 2007 byly vyčísleny *Organizací pro hospodářskou spolupráci* (OECD) celkové ztráty z padělaného zboží na 200 miliard dolarů, částku, která představovala 2% veškerého obchodu a která je větší než hrubý domácí produkt 150 států. (12)

Tyto skutečnosti způsobují značné ztráty vlastníkům daných práv, představují nebezpečí pro rozvoj světové ekonomiky a také mohou v některých případech velmi poškodit zákazníka. Tuto myšlenku vyjádřil *Úřad pro obchodní zastoupení Spojených států amerických (USTR)*. (13) Podobná idea, vyjadřující obavy o stavu padělků na světovém trhnu, je uvedena hned v začátku textu dohody *ACTA*: „*VĚDOMY SI skutečnosti, že rozšiřování padělků a zboží porušujícího autorské právo, jakož i služeb, které šíří materiál porušující právo, ohrožuje zákonný obchod a udržitelný rozvoj světového hospodářství, způsobuje značné finanční ztráty nositelům práv a zákonně jednajícím podnikům a v některých případech je zdrojem příjmu pro organizovaný zločin a jinak představuje rizika pro veřejnost“*. (14)

Důvodem vzniku dohody *ACTA* tedy bylo posílit mezinárodní ochranu duševního vlastnictví. Dohoda by působila mimo (ale v souladu) s organizacemi, které se ochranou duševního vlastnictví zabývají – *Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO)* a *Světová obchodní organizace (WTO)*. Toto je popsáno hned v prvním článku dohody: *„Tato dohoda v žádném případě neruší závazky jedné smluvní strany vůči jakékoli jiné smluvní straně podle stávajících dohod včetně dohody TRIPS.*“ (14) V podstatě jde o nový právní rámec, který měl být aplikován do individuálních právních řádů signatářů dohody. Je ale důležité zmínit, že tato dohoda neukládá právnickým či fyzickým osobám žádné povinnosti, jen signatářské země zavazuje k určitým minimálním standardům pro ochranu duševních práv. Každá země pak určí vhodný způsob, jak začlenit ustanovení této dohody do svého právního systému. (15)

4. 1. 1. Vyjednávání a přijetí dohody

Odbornost, inovace, kvalita a kreativita. Tyto faktory jsou předpokladem pro úspěšnou ekonomiku a musí být dostatečně chráněny před různými padělatelskými činy. S touto myšlenkou přišly v roce 2006 Spojené státy americké a Japonsko, a zároveň spolu začaly jednat o nové mezinárodní dohodě, která by pomohla v boji proti padělání a pirátství. (13)

V říjnu roku 2006 zaslaly Spojené státy americké svůj první návrh dohody k projednání Kanadě. V únoru následujícího roku došlo v Ženevě k prvnímu oficiálnímu jednání mezi vícero stranami. Jednacími stranami byly Evropská unie, Kanada, Japonsko, Švýcarsko a Spojené státy americké. Do návrhu se podařilo vyjednat první změny. (16)

V říjnu roku 2007, rok po prvním návrhu, bylo poprvé oficiálně oznámeno jednání o nové dohodě. Předběžná struktura dohody byla navržena v březnu roku 2008. První kola vyjednávání dohody začala 3. června roku 2008 v Ženevě. Jednání se zúčastnili všichni potencionální signatáři včetně Evropské unie. Washington se stal hostitelem druhého kola jednání na konci července roku 2008. (17)

Přesně po tomto druhém kole vyjednávání vznikl první právní požadavek na zveřejnění textu dohody. Jednání totiž probíhala za zavřenými dveřmi, konkrétní texty dohody nebyly veřejnosti známy. Právě proto se přes sto veřejných zájmových institucí z celého světa (mezi nimi například *Spotřebitelská Unie*) rozhodlo vydat právní požadavek na zveřejnění textu dohody. Organizace měly podezření z potencionálního omezení práv spotřebitele. Podezření

vznikla na základě neoficiálních dokumentů, které unikly při vyjednávání dohody. (18) Konkrétní připomínky každé organizace byly různorodé, jako příklad byly vybrány připomínky zdravotnické firmy *Essential Action* se sídlem ve Washingtonu DC.:

- požadavek poskytovatelům internetu monitorovat veškerou internetovou komunikaci svých spotřebitelů
- zasahování do užívání materiálů chráněných autorským právem
- kriminalizovat sdílení na tzv. peer-to-peer sítích
- omezení přístupu k nejzákladnějším generickým lékům (18)

Organizace podepsané pod tímto dokumentem požadovaly, aby jednání nebyla tajná a aby byly průběžně zveřejňovány dokumenty týkající se dohody. Veřejnost totiž nemohla vědět, jak moc jsou uniklé dokumenty pravdivé, proto nebylo možné určit, zda jsou zmíněné obavy na místě. Dále panoval strach, že zástupci velkých korporátních firem měli přístup k textům dohody nebo že znění dohody přímo ovlivňovali. (18)

K úniku dokumentů došlo během vyjednávání několikrát. Dne 23. března 2010 unikl na veřejnost celý text dohody. (16) Protože už nebylo co skrývat, jednací strany se na svém osmém jednání, které se konalo od 12. dubna roku 2010 na Novém Zélandu, jednomyslně dohodly, že chystaná dohoda je připravená ke zveřejnění. Veřejnost mohla díky tomuto odtajnění přispět k finální verzi dohody. V oficiálním prohlášení bylo uvedeno, že: *„Nevznikl žádný návrh zúčastněným stranám Obchodní dohody proti padělatelství, aby vyžadovaly kontroly zavazadel nebo osobních elektronických zařízení za účelem hledání materiálů, které by porušovaly duševní vlastnictví. Dále ACTA nijak nezasahuje do přeshraničního pohybu legitimních generických léčiv. Přestože si strany uvědomují, že musí náležitě reagovat na internetové pirátství, nedošlo k žádnému návrhu pravidla ‚třikrát a dost'.“* (19)

Dne 15. listopadu 2010 došlo v Tokiu k finálnímu jednání stran a zveřejnění výsledné verze dohody *ACTA*. (20) Nyní bylo potřeba dohodu schválit a ratifikovat.

Státy, které chtěly dohodu schválit, ji nejdříve musely podepsat a poté ratifikovat nebo uvést v platnost jiným způsobem, který by byl v souladu s legislativou daného státu. Posledním krokem bylo deponování ratifikačních listin u depozitáře dohody, kterým se podle článku čtyřicet pět stalo Japonsko. Teprve po šesté ratifikaci a po uplynutí třiceti

dnů dohoda vstoupila v platnost. Samozřejmě jen pro země, které dohodu podepsaly a ratifikovaly. (21)

Česká republika dohodu podepsala v Tokiu 26. ledna 2012 rukou paní Kateřiny Fialkové. Návrh na podpis dohody podali tehdejší ministr průmyslu a obchodu Martin Kocourek společně s ministrem zahraničních věcí Karlem Schwarzenbergem. Přijetí návrhu proběhlo na jednání vlády dne 9. listopadu 2011 jednomyslně, pro schválení bylo všech šestnáct tehdejších členů vlády. (22)

Důležité zůstává, že dohoda *ACTA* v platnost nevstoupila a pravděpodobně už nikdy v platnost nevstoupí. Významnou roli zde sehrálo rozhodnutí Evropského parlamentu, který 4. července 2012 hlasoval o přijetí dohody. Ta byla zamítnuta s poměrně jednoznačným výsledkem – 478 europoslanců bylo proti, 165 se zdrželo hlasování a pouze 39 europoslanců bylo pro přijetí dohody. (23) Tato skutečnost znamenala, že v jednotlivých členských zemích Evropské unie už nemohla dohoda vstoupit v platnost. Tím dohoda ztratila tři čtvrtiny potencionálních států, které mohly být součástí dohody. Bez Evropské unie zůstalo pouze osm států, které dohodu podepsaly. Žádný další stát se podle článku třicet devět už nemohl k dohodě připojit, dohoda byla otevřena k podpisu jen do 1. května 2013. (14)

Vzhledem k postoji Evropské unie dohodu nepřijmout, zbylých osm signatářů bylo donuceno k dalším jednáním a nakonec i ke změně postoje. K ratifikaci dohody *ACTA* tak nakonec došlo pouze v Japonsku. (24)

4. 1. 2. Obsah dohody *ACTA*

Obchodní dohoda proti padělatelství obsahuje tři typy ustanovení: (25)

- duplicitní ustanovení, která jsou kopiemi ustanovení ze smlouvy *TRIPS* nebo jiné smlouvy, proto by z hlediska přehlednosti nemusela vůbec v textu být
- nepovinná ustanovení, která smluvním stranám nestanovují povinnosti, jen uvádějí opatření, která je možno považovat za příklady, tato ustanovení nejsou ničím závazná
- závazná ustanovení, která zpřísňují podmínky dohody *TRIPS*

Všechny země, které dohodu podepsaly, jsou členy *Světové obchodní organizace* a jsou signatáři dohod týkajících se duševního vlastnictví v rámci této organizace. Proto mají

pro všechny země význam především ustanovení uvedené v poslední kategorii, tedy ustanovení závazná. Jak již bylo uvedeno v úvodu kapitoly, tato ustanovení si neodporují s jinými již zavedenými dohodami, ani se je nesnaží nahradit.

Dohoda je rozdělena do šesti kapitol, ve kterých se vyskytuje celkem čtyřicet pět článků. Předmětem následující části bude charakteristika jednotlivých oddílů a určení, zda je dohoda opravdu nástroj k posílení ochrany duševního vlastnictví nebo je jen prostředkem k omezení běžných občanů. Dále bude uvedeno porovnání s právním řádem České republiky.

Asi nejdiskutovanější kapitolou se stala kapitola s číslem dvě. Tato kapitola nese název *Právní rámec pro prosazování práv k duševnímu vlastnictví* a obsahuje celkem pět oddílů. Dále uvedený text se bude podrobněji zabývat těmito oddíly, nebudou však rozebrány všechny články obsažené v těchto oddílech, ale jen výběr nejprobíranějších ustanovení dohody.

Oddíl jedna – Obecné povinnosti

Prvním a jediným článkem oddílu jedna je článek číslo šest, který upravuje obecné povinnosti smluvních stran v souvislosti s prosazováním práv. V prvním odstavci se vyskytuje prohlášení, které smluvním státům zadává, aby do svých právních řádů zahrnuly účinné kroky vůči jakémukoliv porušování práv k duševnímu vlastnictví. Ve druhém odstavci je uvedeno ujištění, že všechny zmíněné postupy musí být spravedlivé a nestranné, nesmějí být zbytečně složité a zdlouhavé a také nákladné. Za asi nejpodstatnější odstavec tohoto oddílu lze pak považovat odstavec třetí, který zní: *„Při provádění ustanovení této kapitoly zohlední každá smluvní strana nutnost proporcionality mezi závažností porušení, zájmy třetích stran a použitelnými opatřeními, nápravnými opatřeními a sankcemi.“* (14) Tento odstavec, společně s předešlým, lze použít jako protiargument vůči kritikům dohody, podle kterých dohoda *ACTA* zvýhodňuje v případných sporech o duševní vlastnictví jejich držitele.

Všechna ustanovení uvedená v oddílu jedna jsou v souladu s právními předpisy České republiky. (26)

Oddíl dva – Občanskoprávní prosazování

Článek číslo sedm zavazuje signatáře dohody k zajištění využití občanskoprávního soudního řízení pro nositele práv. Poznámka pod čarou vylučuje patenty a ochranu

nezveřejněných informací z pole působnosti tohoto oddílu. Článek osmý se pak věnuje soudním zákazům.

Předmětem častých diskuzí se stal článek číslo devět. První odstavec tohoto článku obsahuje ustanovení, která se týkají náhrady za škodu: *„Každá smluvní strana zajistí, aby její soudní orgány v občanskoprávním řízení týkajícím se prosazování práv k duševnímu vlastnictví měly pravomoc nařídit porušovateli, jenž věděl, že se dopustil porušení, nebo se lze důvodně domnívat, že o tom vědět měl, aby nahradil nositeli práv škodu, kterou nositel práva utrpěl v důsledku porušení práv. Při určování výše náhrady škody za porušení práv k duševnímu vlastnictví mají soudní orgány pravomoc uvážit mimo jiné rozumnou míru hodnoty, kterou navrhne nositel práv, jež může zahrnovat ušlý zisk, hodnotu zboží nebo služeb, kterými byla porušena práva, a to na základě tržní ceny nebo doporučené maloobchodní ceny.“* (14) Tento odstavec nebyl sám o sobě předmětem sporů, protože v českém právním řádu existuje obecná úprava náhrady škody, konkrétně v § 420 a násl. zákona č. 40/1964 Sb. občanského zákoníku a § 373 a násl. zákona č. 513/1991 Sb. obchodního zákoníku. (26) Od 1. 1. 2014 pak náhradu škody výrazně podrobněji upravují ustanovení § 2894 až § 2971 zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku. (27)

Až odstavec číslo tři odstartoval vlnu nevole. Tento odstavec měl za úkol umožnit uzákonění tzv. fiktivní škody (25) v podobě následujících třech možností: (14) *„*

- *předem stanovené náhrady škod*
- *předpoklady pro stanovení výše náhrady škody dostatečné pro odškodnění nositele práv za újmu vzniklou porušením práv*
- *alespoň pokud jde o autorské právo, dodatečnou náhradu škody“*

V poznámce pod čarou jsou uvedeny příklady předpokladů pro stanovení výše náhrady škody: „*množství zboží porušujícího dotyčné právo k duševnímu vlastnictví nositele tohoto práva a skutečně převedené na třetí osoby, vynásobené výší zisku na jednotku zboží, které by bylo prodáno nositelem práva, pokud by nedošlo k protiprávnímu jednání; nebo přiměřenou autorskou odměnu; nebo paušální částku na základě prvků, jako jsou alespoň autorské odměny nebo poplatky, které by byly vymahatelné, kdyby porušovatel požádal o svolení k užití předmětného práva k duševnímu vlastnictví“* (14)

Všechna výše uvedená ustanovení vedla k rozsáhlým debatám a kontroverzím, jelikož pojem fiktivní škoda umožňuje nositelům práv domáhat se na uživateli náhrady

bez toho, aby jakkoliv prokázal opravdovou výši škody. Občanské právo stanovuje, že se musí výše každé škody řádně doložit, aby byla přiznána náhrada. To by však dohoda *ACTA* změnila a udělila by tak nahrávacím společnostem právo požadovat paušální částku. V České republice je výše fiktivní škody stanovena na trojnásobek ceny, kterou by člověk musel zaplatit za licenci jejímu držiteli. Právě fiktivní škoda by umožnila milionové pokuty a jiné tresty osobám sdílejícím písničky či za jinou čistě virtuální škodu. (25)

Další důležitý článek druhého oddílu představuje článek číslo deset, pojmenovaný „Jiná nápravná opatření“. V tomto článku jsou uvedena ustanovení, která umožňují soudům rozhodnout v rámci občanskoprávního sporu, jak naložit se zbožím porušujícím práva autorská nebo se zbožím s padělanou ochrannou známkou. Odstavec jedna tohoto článku uvádí, že s výjimkou mimořádných okolností, veškeré zboží trpící jistou právní vadou musí být zničeno bez jakékoli možnosti náhrady.

Podle článku čtyřicet šest dohody *TRIPS* je dostačující, aby bylo zboží staženo z obchodních kanálů, byla z něj sundána obchodní známka a dál se mohlo využít pro veřejně prospěšné účely, např. v případě padělaného oblečení darovat dětem v dětských domovech apod. Dohoda *ACTA* všechno velmi zpřísňuje a uvádí, že zboží musí být zničeno. Pokud se jedná o knihy, musejí být spáleny na náklady padělatele. (25) Podle odstavce dva pak čeká stejný osud všechny nástroje a materiály, které byly využívány při výrobě porušujícího zboží.

Článek dvanáct se pak věnuje předběžným opatřením. Soudní instituce by měly mít pravomoc zavést předběžná opatření, která by měla být rychlá a účinná, s cílem zabránit porušení jakéhokoliv práva duševního vlastnictví a především zabránit propuštění zboží do obchodních kanálů. Důležitou doložku lze nalézt v odstavci dva, který říká, že soudní orgány mají pravomoc nařídit předběžná opatření bez souhlasu druhé strany, zejména pokud hrozí, že jakýkoliv odklad by způsobil nenahraditelnou škodu nositeli práv nebo hrozí prokazatelné nebezpečí, že budou důkazy zničeny.

Oddíl tři – Opatření na hranicích

V úvodu tohoto oddílu je upřesněn rozsah opatření na hranicích. Smluvní strana by měla vždy postupovat v harmonii se svým vnitrostátním systémem ochrany práv a neměla by odporovat požadavkům dohody *TRIPS*, a to způsobem, který by zabránil vytváření překážek zákonnému obchodu. V poznámce pod čarou je pak uvedeno, že pokud strana v podstatě

zrušila kontroly zboží přes své hranice s jinou stranou, se kterou tvoří část celní unie, tato strana nebude povinna uplatňovat ustanovení tohoto oddílu. Dále je zde uvedeno, že patenty nebo ochrana nezveřejněných informací nejsou předmětem tohoto oddílu, stejně jako v oddílu dva.

Důležitou změnu oproti dohodě *TRIPS* přináší článek čtrnáct, který rozšiřuje hraniční kontroly i na zboží obchodní povahy, které je zasíláno v tzv. „malých zásilkách". Podle druhého odstavce ale může smluvní strana upustit od hraniční kontroly, pokud se jedná o malé množství zboží neobchodní povahy umístěného v osobním zavazadle cestujícího.

Odpůrci dohody viděli právě v tomto článku jeden z nejkontroverznějších bodů. Podle jejich výkladu dohoda *ACTA* nařizuje smluvním státům povinné kontroly osobních věcí, zda neporušují práva k duševnímu vlastnictví. (25) Odpověď na tuto kritiku lze nalézt právě ve druhém odstavci článku čtrnáct, kde je uvedeno, že smluvní strana se může zříci uplatnění. Samo o sobě to znamená, že je čistě na smluvní straně, zda zavede hraniční kontroly zavazadel anebo nikoliv. Kritikům je možno odpovědět, že dohoda *ACTA* rozhodně žádnému státu nenařizuje povinné hraniční kontroly. Nejdůležitější faktem, který je potřeba zdůraznit, zůstává ten, že kritizovaný článek vychází ze článku šedesát dohody *TRIPS* a prakticky na něm nic nemění. (10) Jak bylo zmíněno výše, všechny strany jednající o dohodě *ACTA* jsou členy dohody *TRIPS*, dohoda *ACTA* by pro ně z právního hlediska nic neměnila. Z toho vyplývá, že případná kontrola věcí na hranicích by nebyla v rozporu s jakýmkoliv právem již před přijetím dohody *ACTA*. Je možné se domýšlet, že ani akceptování dohody *ACTA* by nevedlo k žádným změnám v oblasti hraničních kontrol.

V právním řádu České republiky je článek čtrnáct plně implementován články čtyři a devět nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 a pak konkrétně článkem tři odstavcem dva nařízení 1383/2003. (26)

Články šestnáct až dvacet dva popisují práva celních úřadů. Ty mohou jednat z vlastního přesvědčení a pozastavit proclení podezřelého zboží. Článek sedmnáct ale upravuje povinnosti nositele práv, který v případě, že žádá o uplatnění postupů popsaných v článku šestnáct, musí příslušným organům předložit patřičné důkazy.

Oddíl čtyři – Trestněprávní prosazování

V úvodu tohoto oddílu je uvedeno, že jeho obsah se týká pouze porušování autorského práva či padělání ochranné známky. Pro účely tohoto oddílu je dále uvedeno, že se musí

jednat o činy uskutečněné jako obchodní činnost a které byly spáchány v komerčním měřítku za úmyslem získání hospodářské či obchodní výhody. Dle textu dohody je toto chování protiprávní a je možné za něj udělit trest. Odstavec dva pak upřesňuje případy týkající se chtěného dovozu a vnitrostátního užívání etiket, obalů nebo jiné ochranné známky – opět je nutné zavést možnost trestního řízení.

Právní řád České republiky upravuje toto chování v § 268 a § 270 Trestního zákoníku 40/2009 Sb. (26)

Třetí odstavec pak zavádí možnost stanovit trestní řízení a tresty za *„neoprávněné zhotovování rozmnoženin kinematografických děl předváděných v zařízení uzpůsobeném k projekci filmů, jež je obecně přístupné veřejnosti.“* (14) Každý, kdo by si natočil část filmu na mobil nebo kameru, páchá podle *ACTY* trestný čin a podle již popsaných standardních postupů dohody riskuje, že jeho zařízení bude zabaveno a nenávratně zničeno bez náhrady.

Oddíl dále upřesňuje tresty, které mohou být za zmíněné protiprávní jednání uděleny. Jde o tresty odnětí svobody nebo o peněžní tresty, které by měly svojí velikostí působit odrazujícím způsobem proti dalšímu porušování a které budou odpovídat závažnosti a výši trestu. V poznámce je uvedeno, že dohoda *ACTA* nenařizuje signatářům, aby uložili jak trest odnětí svobody, tak peněžní trest.

Článek dvacet pět pak upřesňuje zabavení, konfiskaci a zničení padělaného zboží. Za potencionálně nebezpečné ustanovení by se dalo považovat ustanovení popsané v odstavci pět. Ten říká, že orgány by měly mít možnost nařízení zabavení majetku, jehož hodnota by odpovídala hodnotě majetku pocházejícího z údajné protiprávní činnosti. Nařízení můžeme teoreticky spojit s ustanovením o tzv. fiktivní škodě, která byla popsána výše, a na základě těchto dvou ustanovení by se daly vyčíslit milionové škody a zabavení veškerého majetku např. za nelegální kopírování filmů či aplikací. (25)

Oddíl pět – Prosazování práv k duševnímu vlastnictví v digitálním prostředí

Oddíl je strukturován pouze do jednoho článku dvacet sedm, který je rozveden do osmi odstavců. V odstavci jedna je uvedeno, aby se postupy stanovené v oddílech dva a čtyři aplikovaly na jakékoliv porušování práv duševního vlastnictví, ke kterému dojde v digitálním prostředí. Dohoda *ACTA* je první mezinárodní smlouvou o padělání, která se dotýká internetu. (25)

V následujícím odstavci je pak specifikováno, že se postupy prosazování práv vztahují na porušování autorských práv prostřednictvím digitálních sítí. Jako způsob porušování je zde zahrnuto protiprávní využívání prostředků za účelem rozšiřování pro neoprávněné účely v široké míře. Jako prakticky ve všech oddílech, tak i v tomto je uvedeno určité omezení působnosti. Konkrétně je zde uvedeno: *„Tyto postupy musí být uplatňovány způsobem, který vyloučí vytváření překážek zákonné činnosti, včetně elektronického obchodu, a v souladu s právními předpisy této smluvní strany zachová základní zásady jako svobodu projevu, právo na spravedlivý proces a soukromí.“* (14)

Mezi problematická a často diskutovaná ustanovení patří text odstavce čtyři. Znění tohoto odstavce umožňuje smluvním stranám zajistit, aby jejich příslušné orgány měly pravomoc poskytnout nositeli práv informace umožňující identifikaci porušovatele, a to na základě informací obdržených od poskytovatele internetových služeb. Zjednodušeně řečeno, soud může nařídit internetovým providerům, aby poskytly důkazy o nelegální aktivitě jejich zákazníka. Vše za podmínky, že nositel práv podal právně dostačující žalobu a tyto informace jsou nutně žádány pro účely prosazování či ochrany těchto práv. Asi nejdůležitější na tomto odstavci a co mnozí kritici přehlíželi, jsou jeho první tři slova - smluvní strana může. Nikde není uvedeno, že se tímto ustanovením státy musí řídit a potencionálně porušovat základní práva na soukromí uživatelů internetu. O případném odpojování uživatelů od internetu zde také není žádná zmínka.

V praxi bylo možné setkat se s postupem „třikrát a dost“, kterého využívala Francie, nebo také s masivním blokováním internetových stránek, kterého využívá Austrálie. (25) Co se týče českého práva, nařízení je plně implementováno v § 40 zákona č. 121/2000 Sb. autorského zákona. (26)

Neméně populárními se staly oddíly pět až osm, které se souhrnně zabývají technologickou ochranou proti kopírování a ochranou správy elektronických informací. V informatice jsou tyto ochrany nazývány Digital Rights Managment zkráceně DRM. Každá smluvní strana by měla zajistit právní ochranu a stanovit účinná právní opatření zaměřená proti obcházení technologických prostředků, které používají nositelé práv a které omezují nezákonné nakládání s jejich díly. Konkrétně měla smluvní strana zajistit ochranu svými předpisy proti neoprávněnému obcházení používaného technologického prostředku za předpokladu, že porušovatel o svém jednání věděl či je důvodné se domnívat, že o ní

vědět měl, a také by pak měla být zajištěna ochrana vůči veřejnému nabízení zařízení, produktu včetně počítačového programu, nebo služby jako možnost obcházení DRM. Dále je od smluvních států vyžadováno zamezení výroby, dovozu či distribuci prostředků, jejichž jediný cíl spočívá v prolamování účinného technologického prostředku či mají pouze jiný omezený, ale komerčně významný, účel.

Sedmý odstavec pak upravuje ochranu elektronických informací, které se týkají správy práv. Konkrétně se jedná o:

- neoprávněné odstranění nebo pozměnění jakékoliv elektronické informace, která se týká správy práv
- rozšiřování, dovoz, vysílání, sdělování nebo zpřístupnění rozmnoženin děl, výkonů umělců či zvukových záznamů, přestože strana věděla, že elektronická informace o identifikaci práva byla bez povolení autora odstraněna

Opět je podstatné zmínit, že Česká republika již plně implementuje předchozí ustanovení ve svých zákonech, konkrétně v § 43 a § 44 zákona č. 121/2000 Sb. autorského zákona. (26)

Tímto byl ukončen rozbor druhé kapitoly nesoucí název *Právní rámec pro prosazování práv k duševnímu vlastnictví*. *ACTA* dále obsahuje několik dalších článků, které stojí za zmínění. Článek dvacet osm například říká, že smluvní strany mají požadovat po svých úřadech, aby podporovaly rozvíjení specializovaných odborných znalostí orgánů odpovědných za prosazování práv duševního vlastnictví“. Každá smluvní strana má shromažďovat a analyzovat statistické údaje ohledně porušování práv k duševnímu vlastnictví. Dohoda pak apeluje na smluvní strany, aby vytvářely poradní skupiny, ve kterých budou zasedat „nositelé práv a jiné významné zúčastněné strany“. Bohužel neexistuje zmínka o tom, že by se těchto jednání měla zúčastnit i veřejnost.

Celková role veřejnosti v úmluvě stojí za pozornost. Článek třicet pojednává o zveřejňování informací veřejnosti. V následujících odstavcích je upřesněno, o jaké informace se konkrétně jedná:

- způsoby pro prosazování práv duševního vlastnictví, jména příslušných orgánů odpovědných za prosazování a o kontaktních místech určených veřejnosti při hledání pomoci
- příslušné právní předpisy, nařízení a ostatní všeobecně použitelné správní rozhodnutí, jejž se vztahují k prosazování duševního vlastnictví

- úsilí zajistit funkční systém prosazování i ochrany duševního vlastnictví

Celý článek nese název „Transparentnost“. U dohody, která byla od samého začátku vyjednávána v utajení, je poněkud zvláštní, že ve vlastním znění používá slova jako transparentnost. Článek třicet dva obsahuje ujištění, že veškeré ničení padělaného zboží se uskutečňuje v souladu se zákony smluvní strany, ve které ničení probíhá, hlavně pak v otázkách životního prostředí.

Články třicet tři až třicet pět pojednávají o mezinárodní spolupráci mezi smluvními státy za účelem boje proti porušování duševního vlastnictví. Strany se dále mají snažit o výměnu informací ohledně svých opatření a také se mají dělit o svoje statistické údaje o osvědčených postupech vymáhání práv k duševnímu vlastnictví. Článek třicet pět pak popisuje, jak si mají smluvní státy pomáhat v budování kapacit a v technické pomoci. Příklady oblastí, na které se pomoc může vztahovat:

- zvyšování informovanosti veřejnosti o právech týkajících se duševního vlastnictví
- provádění a rozvoj vnitrostátních právních předpisů, které se týkají prosazování práv duševního vlastnictví
- školení úřednických pracovníků v oblasti prosazování práv duševního vlastnictví
- řízená opatření na vícestranné či regionální úrovni

Zajímavé jsou poznámky v druhém a třetím odstavci, kde je uvedeno, že za účelem provádění výše zmíněných ustanovení se mohou smluvní strany případně spojit i se stranami nesmluvními nebo také s příslušným soukromým sektorem či mezinárodní organizací.

Každá smluvní strana zřídí podle článku třicet šest páté kapitoly na svém území výbor *ACTA*. Zástupci všech smluvních stran jsou ve výboru zastoupeny. Výbor přezkoumává všechny záležitosti týkající se rozvíjení, provádění či působení této dohody. Též projednává jakoukoliv navrženou změnu dohody a rozhoduje o podmínkách přistoupení k dohodě.

Dohodu uzavírá šestá kapitola svými závěrečnými ustanoveními. Článek třicet devět uzavřel možnost přidat se k dohodě k datu 1. května 2013. Dohoda vstoupí v platnost pro všechny smluvní strany třicet dní od okamžiku, kdy šestá smluvní strana oznámí ratifikaci dohody na svém území. Pokud se strana rozhodne odstoupit od dohody, musí tak učinit písemně u depozitáře dohody. Odstoupení je pak platné za sto osmdesát dní poté, co depozitář obdrží žádost. Každá strana může navrhnout výboru změnu v dohodě, pokud ji výbor odsouhlasí, změna nabývá působnosti za devadesát dní. Po 1. květnu 2013 může

jakýkoliv člen WTO zažádat o přijetí k této dohodě. U každého žadatele rozhodne výbor o podmínkách, za kterých může být přijat. V posledním článku čtyřicet pět lze najít, že Japonská vláda je depozitářem této dohody.

4. 1. 3. Všeobecná kritika dohody

Od počátku vyjednávání provázely dohodu ACTA velké vlny nevole. Ta byla kritizována jak veřejností, která často měla problém určit, co jí přesně na dohodě vadí nejvíce, tak veřejnými organizacemi či dokonce některými rozvojovými zeměmi, které proti této dohodě zformovaly mezinárodní opozici.

Opozice byla složena z rozvojových zemí v čele s Brazílií, Čínou a Indií a začala vznikat v okamžiku, kdy byl zveřejněn oficiální text dohody. Indie dokonce hrozila zřízením mezinárodní koalice zemí, které jsou proti dohodě. (28)

Čína a Indie oficiálně vznesly své námitky na jednom ze sjezdů *Světové obchodní organizace* a jejich kritiku je možno shrnout do těchto pěti bodů: (28)

1. Existují obavy, že dohoda *ACTA* je v rozporu s mezinárodním obchodním právem a její schválení by podpořilo vznik právní nejistoty.
2. Strany věří, že dohoda podkopává rovnováhu práv a povinností, které už jsou obsaženy jak v mezinárodní ochraně duševního vlastnictví, tak v mezinárodním obchodním právu.
3. Další obavy náleží negativnímu dopadu v oblasti dovozu léků. Evropské země v posledních letech výrazně zvýšily dovoz léků mezi země, jako jsou právě Indie či Brazílie. A právě tyto země se obávají, že přehnané kontroly zásilek, které podle nich dohoda zavádí, mohou potencionálně nést vysoká zdravotnická rizika.
4. Vlády nejsou spokojeny s ideou dohody ohledně vymáhání práv z duševního vlastnictví. Hlavně pak s částí, která jim nařizuje přesun lidských či materiálních zdrojů do úřadů, které by se měly vymáháním zabývat, namísto vyšetřování trestných činností, které jsou pro rozvojové země důležitější. Strany uznávají, že ochrana duševního vlastnictví je důležitá, jen si nemohou dovolit odvolat osoby vyšetřující např. vraždu k případu vyhledávání původce „falešného batohu nebo DVD“.

5. Nespokojenost s vytvořením nebezpečného precedentu ze způsobu vyjednávání dohody. Nedostatečně transparentní způsob vyjednávání významně ovlivňuje možnost zapojení se rozvojovým zemím.

Výše uvedená kritika má v určitých bodech své opodstatnění, které ale platí jen ve většině rozvojových zemí. Tyto země totiž nemají ve svých právních řádech upravená práva týkající se duševního vlastnictví. Z tohoto důvodu je možné pochopit jejich strach z dohody *ACTA*.

S kritikou laické veřejnosti už je to horší. Mnoho „odborníků" se k dohodě vyjadřovalo a kritizovalo ji, přestože ji vlastně ani pořádně nečetli. Často vycházeli ze zaujatých článků, které se v té době objevovaly. (15) Další část práce bude zaměřena na hlavní body kritiky.

Tajné vyjednávání

V kapitole věnující se životnímu cyklu dohody již bylo uvedeno, že oficiální text dohody *ACTA* byl tajný do 12. dubna 2010, kdy došlo k jeho zveřejnění. V praxi je možné najít dvě úrovně v utajování obklopující úmluvu. První úroveň spočívá v období mezi lety 2006 a 2007, kdy byla veřejnosti zatajena skutečnost, že se pracuje na nové dohodě. K tomuto zveřejnění došlo až v říjnu roku 2007, tedy až rok po odstartování prvních jednání. Přibližně dva a půl roku pak pokračovala druhá fáze utajování, kdy strany už oficiálně jednaly o znění dohody, stále však za zavřenými dveřmi. Mezi jednacími stranami panovaly rozpory ve způsobu jednání, údajně až polovina zemí Evropské unie žádala, aby bylo jednání vedeno z větší transparentností. Utajený způsob vyjednávání si prosadily Spojené státy americké. (29)

Omezování lidských práv a svobod

Profesor Douwe Korff zpracoval společně s panem Ianem Brownem studii (30) zkoumající shodu či neshodu dohody *ACTA* s Listinou základních práv Evropské unie společně s Evropskou úmluvou o lidských právech. Předmětem této práce není rozbor studie, za zmínku však stojí několik bodů, které jsou ve studii uvedeny. Ta uvádí jako jeden z hlavních problémů dohody fakt, že na jejím vyjednávání spolupracovali významní držitelé práv duševního vlastnictví bez ohledu na názory veřejnosti. To vedlo k nepřiměřené ochraně jejich zájmů. Dále studie uvádí dohodou bezprostředně ohrožená práva a svobody. Jako příklady byly vybrány následující: (30)

- Svoboda projevu a informací: studie vidí konflikt v článku dvacet tři, jako obchodní výhoda může být klidně považován např. novinový článek odhalující dokument veřejnosti. Jako hlavní problém vidí studie ten fakt, že text dohody neobsahuje výjimky v trestných činech. Dále je uveden konflikt s článkem dvacet sedm, konkrétně s odstavci pět až sedm, které zakazují obcházení DRM.
- Ochrana osobních údajů: článek dvacet sedm, odstavec čtyři je zde uveden v rozporu s tímto základním právem. Smluvní straně stačí k nařízení o vydání informací o svém zákazníkovi od poskytovatele internetových služeb jenom to, aby jeho účet byl údajně zneužit v činnosti porušující právo.
- Právo na odvolání a spravedlivý soudní proces: *ACTA* podle studie výrazně zvýhodňuje držitele práv k duševnímu vlastnictví a tím se jednotlivec dostává do značné nevýhody před případným soudem.

Možnost regulace a odpojování od internetu

V podstatě se jedná opět o kritiku obecné formulace znění dohody, tentokrát o odstavce tři a čtyři článku dvacet sedm. V původním znění dohody existovala pasáž, která podrobněji hovořila o povinnosti internetových providerů spolupracovat se soudy a velkými držiteli práv. Odpojování uživatelů od internetu bylo přímo uvedeno jako příklad možné spolupráce, byť jen v poznámce pod čarou. Ve finálním znění dohody už taková poznámka pod čarou chybí a samotný požadavek spolupráce je formulován velmi obecně. (31)

Kriminalizace generických léčiv

S generickými léčivými produkty je možné setkat se v každé lékárně. Jsou to přípravky, které jsou zásadně podobné původnímu léčivému přípravku, který se stal druhovým (generickým), protože uplynula doba jeho obchodního monopolu. Často se jedná o levnější léčivý ekvivalent původních patentově chráněných léčivých přípravků. Na trh mohou být uvedeny až po uplynutí patentově právní ochrany originálního léčiva nebo také na místech, kde původní patent nepůsobí. (32) Text dohody konkrétně nezmiňuje nic o generických léčivech, jen upravuje nakládání s padělaným zbožím obecně. Proto je možné domnívat se, že dohoda *ACTA* by se generických léčiv nijak nedotkla, za předpokladu, že byly splněny všechny právní podmínky jejich vytvoření.

Kritika IT veřejnosti

V rámci kritiky z řad IT byly nejčastěji zmiňovány dvě věci. První byla obava o tzv. „svobodu internetu“. Došlo k obavám, že *ACTA* povede k omezení přístupu na internet společně s možností zablokování internetových stránek, na kterých se údajně nachází nelegální obsah. Obava také panovala z takzvané salámové metody, podle které by se případné postihy postupně po malých krocích zpřísňovaly. Ve skutečném obsahu dohody nic takového ale není. (33)

S opravdovou možností regulace internetu počítaly dva americké návrhy zákonů, konkrétně se jedná o senátní zákon *PIPA* a v Kongresu předložený zákon *SOPA*. Podle těchto zákonů by mohly soudy v USA zasahovat do fungování DNS serverů. Ty by nepřekládaly konkrétní doménové jméno tak, jak by měly, ale místo toho by „podstrkávaly“ v odpovědích úplně jiné IP adresy, které by uživatele zavedly na fiktivní stránku, kde by se dozvěděl něco o důvodech znepřístupnění dotazované stránky. Provideři by měli povinnost zajistit nedostupnost konkrétních serverů označených soudem. Podobná povinnost by se týkala i provozovatelů vyhledávacích služeb, kteří by měli povinnost odstranit označené stránky z výsledků vyhledávání. (34) Velká část internetu má v dnešní době své servery umístěny v USA, proto tyto zákony mohly být větším zásahem do svobody internetu, než dohoda *ACTA*. Ani jeden z těchto zákonů nebyl v USA přijat.

Druhou obavou bylo přesvědčení, že *ACTA* výrazně zasáhne náš právní řád ohledně možnosti stahování ze serverů typu ulož.to výhradně pro osobní potřebu, ne za účelem získání obchodní prospěchu nebo za účelem dalšího šíření. Podle advokáta Jiřího Čermáka ale *ACTA* tuto oblast vůbec neupravuje, takže by se případným přijetím dohody nic nezměnilo. (35)

Protesty vůči dohodě

Protestních akcí a demonstrací se uskutečnilo opravdu mnoho, za asi nejvýznamnější je možné považovat demonstrace dne 11. února 2012, který byl některými hnutími a organizacemi označen jako den odporu vůči *ACTA*. (36) 9. června 2012 vyšla celá Evropa opět do ulic, aby Evropský parlament odmítl dohodu jednou provždy. (37) Nutno podotknout, že demonstrace splnily svůj účel, protože 4. července 2012 Evropský parlament zamítl schválení *Obchodní dohody proti padělatelství*. V České republice je možné považovat za největšího organizátora demonstrací Pirátskou stranu.

Několik DDoS útoků provázelo proces přijetí dohody. V České republice stojí za zmínku útoky na web Ochranného svazu autorského (osa.cz), české vlády (vlada.cz) nebo například stránky politické strany ODS. Za útoky stáli čeští a slovenští stoupenci hnutí Anonymous a všechny jejich útoky byly úspěšné. (38)

4. 2. Vlastní návrhy v textu dohody

Kapitola je rozdělena na dvě části. V první části budou uvedeny obecné návrhy a připomínky ohledně dohody. V části druhé pak budou konkrétní návrhy změn ve vybraných článcích či odstavcích.

Jednu z nejčastějších výčitek vůči *Obchodní dohodě proti padělatelství* představuje netransparentnost jejího průběhu vyjednávání. Obchodní dohody často bývají dojednávány za zavřenými dveřmi, ale u dohody *ACTA* trvalo období tajného vyjednávání až přehnaně dlouho. Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, první jednání o vzniku dohody se datují k roku 2006, oficiální zveřejnění textu dohody proběhlo v roce 2010. To jsou čtyři roky bez jakéhokoliv oficiálního zveřejnění alespoň malé části textu dohody. Veřejnosti se tak dostaly do rukou jen uniklé fragmenty, které byly vyneseny z jednání, a u kterých nebylo vůbec jasné, zda jsou pravdivé. V zájmu uklidnění pobouřené veřejnosti měly vyjednávací strany rozhodnout o průběžném zveřejňování úryvků dohody.

Výslednému znění dohody je pak nejčastěji vyčítána jeho nekonkrétnost. Na začátku textu dohody je uvedeno, že *„každá smluvní strana uvede v účinnost ustanovení této dohody“*. Samotné články a odstavce ale začínají různě, většina ustanovení začíná slovy *„Každá smluvní strana zajistí“*. Pouze v článku čtrnáct o zboží v malých zásilkách je na začátku odstavce uvedeno *„Každá smluvní strana musí“*. Občas se ale na začátku ustanovení objeví slovní spojení *„Smluvní strana může“*. Pokud si někdo bude číst znění dohody a nebude věnovat pozornost těmto slovům, jeho celkové porozumění jednotlivým ustanovením tím může být značně ovlivněno. Tvůrci finálního znění dohody měli vybrat jednotný systém v celém textu, aby čtenáři nemuseli rozlišovat mezi „nařízeními“ a „možnostmi“.

Ten, kdo chce dohodu *ACTA* prezentovat jako naprosto neškodnou a prakticky nic neměnící, může argumentovat právě jejími „možnostmi“ a automaticky předpokládat, že se nic z toho, co se naplnit může, nenaplní. Zatímco někdo, kdo se dohody bojí a prezentuje jí jako revoluční, může tvrdit, že se všechno, co se naplnit může, doopravdy naplní.

Aby se tato práce vyhnula stejné neurčitosti a vágnosti, která provází samotnou dohodu, bude nyní prostor věnován konkrétním návrhům na změny v jejím znění.

V prvních článcích není příliš mnoho prostoru na změny kromě faktu, že všechny vyjednávací strany mají ve svém právním systému zavedeny možnosti občanskoprávních řízení či soudních zákazů, proto se na první pohled zdá zbytečné, aby zde tyto obecné formulace byly uvedeny. Na druhou stranu lze předpokládat, že by se k dohodě mohly připojit i státy, pro jejichž právní řád by tato ustanovení mohla být revoluční. Článek devět pojednávající o náhradě škody v sobě zahrnuje dvě diskutabilní položky. První se týká porušovatele práv, o kterém se „lze důvodně domnívat, že o tom měl vědět“, zde by mělo být uvedeno upřesnění konkrétních důvodů, neboť se tato položka zdá být značně zneužitelná. Druhá diskutabilní položka pojednává o míře ušlé hodnoty, o které rozhodne nositel práv. Tuto míru by spíše měla posuzovat nestranná třetí osoba, aby nedošlo k nepřiměřenému zvyšování údajné ušlé hodnoty.

Třetí odstavec článku devět by měl být z dohody úplně vymazán nebo alespoň značně přeformulován. Podmínky pro fiktivní škodu jsou značně nepřiměřené. *ACTA* předpokládá, že např. filmový distributor prodá veškeré kopie filmu, které uvede do prodeje, bez ohledu na skutečný zájem o daný film, jelikož se předpokládá, že všichni tento film chtějí vidět a jen si ho pořídili nelegální cestou. Tento předpoklad by se měl z dohody odstranit, případně by o míře fiktivní škody měla rozhodovat třetí strana.

Navazující desátý článek by také měl být v dohodě výrazně upraven či úplně odstraněn. Říká, že zboží porušující práva musí být nenávratně zničeno spolu s nástroji, které byly při výrobě tohoto zboží použity. V případě padělaného textilu neexistuje logický důvod, proč by nemělo stačit produkty stáhnout z obchodních kanálů, odstranit viditelné stopy padělání ochranné známky a dále textil využít pro humanitární účely. V případě nalezení počítačů, které byly využívány při tvorbě hromadných kopií produktů porušujících autorská práva, může soud rozhodnout o jejich zabavení, ale proč o jejich zničení? Pro tyto počítače by se určitě našlo lepší využití, např. v místech pro veřejnost, jako jsou knihovny či obecní úřady. Stejné návrhy je možné použít na článek dvacet pět.

Jistou obměnu by si zasloužil i článek dvacet sedm pojednávající o prosazování práv v digitálním prostředí. Celý čtvrtý odstavec by měl být přeformulován takovým způsobem, který by vyloučil jakékoliv špatné vyložení jeho smyslu. Mělo by být zdůrazněno, že se jedná o doporučení a také by měly být výrazně upraveny podmínky pro vydání informací

umožňující identifikaci účastníka, jelikož jedinou stanovenou podmínkou je údajné využití účtu k činnosti porušující právo. Veřejnost by zde jistě uvítala větší ochranu svého soukromí.

Jako poslední článek k možným změnám byl vybrán článek třicet šest. Ten zřizuje tzv. *„výbor ACTA“*, který rozhoduje ve všech věcech týkajících se dohody. Bohužel zde není nikde formulováno, komu je tento orgán zodpovědný a na první pohled stojí nad národními i mezinárodními orgány. Je tedy možné se domnívat, že tento orgán není zodpovědný za jakákoliv svá rozhodnutí vůči občanům a vládám, kterých se *ACTA* dotkne. Mělo by zde být uvedeno, kdo by zodpovídal za případná špatná rozhodnutí výboru a jaké sankce by za taková rozhodnutí bylo možné uložit.

5 Závěr a vyhodnocení

Cílem této bakalářské práce byla charakteristika *Obchodní dohody proti padělatelství* a rozbor všech významných ustanovení zakotvených v textu dohody. Teoretická část čtenáře seznámila s obecnými pojmy v oblasti ochrany práv k duševnímu vlastnictví spolu s výčtem mezinárodních dohod, které jsou již uvedeny v platnost. Analytická část práce se pak věnuje výhradně *Obchodní dohodě proti padělatelství*. Největší část kapitoly byla věnována detailnímu rozboru jednotlivých oddílů a článků znění dohody společně s porovnáním s českou právní úpravou. Za účelem naplnění dílčích cílů byl popsán proces vyjednávání a schvalování dohody, ze kterého jsou patrny změny ve stanoviscích jednotlivých vyjednávacích stran. Prostor byl také věnován bodům všeobecné kritiky dohody laické či odborné veřejnosti. V této kritice byly speciálně zdůrazněny obavy IT komunity týkající se svobody na internetu nebo porušování autorských práv v souvislosti s informačními technologiemi. Samostatná kapitola byla zasvěcena autorovým vlastním návrhům ve znění dohody.

Provedený rozbor ukázal, že četná kritika dohody *ACTA* byla zpravidla neoprávněná. Bylo prokázáno, že jednotlivé články dohody by zásadně nezměnily českou legislativu, protože naprostá většina ustanovení je již v našem právním řádu implementována. Jeden z mála prokázaných bodů kritiky představuje nevole vůči formulaci mnoha článků. Jistá ustanovení jsou v dohodě opravdu definována velmi nejednoznačně a právě tyto nejasnosti se staly podkladem pro mnohačetné názory, které dohodě přisuzovaly omezování lidské svobody. Při detailním pohledu je ale možné vidět, že nic takového by se nestalo, a hlavně mají signatáři v mnoha ustanoveních relativně volnou ruku v jejich implementaci a uplatňování.

Skutečnost, že Evropská unie zastavila ratifikaci *Obchodní dohody proti padělatelství*, vedla k tomu, že dohodu nakonec přijalo jen Japonsko. Existuje teoretická šance, že by dohoda ještě vstoupila v platnost v některé z mimoevropských zemí, i kdyby se tak ale stalo, dohodu by ani zdaleka nepřijalo původně zamýšlené množství států.

Otázkou zůstává, co přinese budoucnost. Dohoda *ACTA* se dotkla některých citlivých témat, jako je např. internetová svoboda, což vedlo k velmi negativnímu postoji veřejnosti vůči dohodě. Je ale možné domnívat se, že na *Obchodní dohodu proti padělatelství* naváže v budoucnosti jiná a pravděpodobně mnohem přísnější dohoda, která bude konkrétněji

ovlivňovat internetovou svobodu. Tou ale není dohoda *ACTA*, proto by si autor práce dovolil vyjádřit názor, že reakce na dohodu byla naprosto nepřiměřená.

6 Seznam použitých zdrojů

1. Česko-polský inovační portál. *Duševní vlastnictví.* [Online] [Citace: 22. 1. 2014.] http://www.czeplinn.eu/cs/articles/mental-property/110-duevni-vlastnictvi.

2. epravo.cz. *4030. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví.* [Online] 5. 4. 2001. [Citace: 22. 1. 2014.] http://www.epravo.cz/top/clanky/parizska-umluva-na-ochranu-prumysloveho-vlastnictvi-4030.html?mail.

3. Ježek, J. a kol. *Prosazování práv z duševního vlastnictví.* [Online] 2003. [Citace: 22. 1. 2014.] http://www.dusevnivlastnictvi.cz/assets/vyukove-materialy/prosazovanipravdusevnivlastnictvi.pdf.

4. Jakl, J. a kol. *Prosazování práv z duševního vlastnictví.* [Online] 2007. [Citace: 23. 1. 2014.] http://www.dusevnivlastnictvi.cz/assets/vyukove-materialy/TextyIfinal.pdf.

5. Zákon č. 64/1975 Sb. *vyhláška ministra zahraničních věcí o Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883.* [Online] 1975. [Citace: 23. 1. 2014.] http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1975-64. ISSN 1211-1244.

6. WIPO. *WIPO-Administered Treaties.* [Online] [Citace: 23. 1. 2014.] http://www.wipo.int/treaties/en/.

7. WIPO. *WIPO Copyright Treaty.* [Online] [Citace: 23. 1. 2014.] http://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=295157.

8. Hák, J. Aplikované právo. *Mezinárodní ochrana průmyslových práv.* [Online] [Citace: 24. 1. 2014.] http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/33.pdf.

9. Úřad průmyslového vlastnictví. *Dohoda Trips.* [Online] 7. 2. 2012. [Citace: 25. 1. 2014.] http://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/mezinarodni/dohoda-trips.html.

10. Telec, I. Jiné právo. *ACTA nejsou akta ani akty.* [Online] 18. 2. 2012. [Citace: 1. 2. 2014.] http://jinepravo.blogspot.cz/2012/02/ivo-telec-acta-nejsou-akta-ani-akty.html.

11. Polesný, D. Živě. *ČR a další země EU podepsaly protipirátskou dohodu ACTA.* [Online] 26. 1. 2012. [Citace: 1. 2. 2014.] http://www.zive.cz/clanky/cr-a-dalsi-zeme-eu-podepsaly-protipiratskou-dohodu-acta/sc-3-a-162107/default.aspx?utm_source=autorevue&utm_medium=selfpromo&utm_campaign=rshub.

12. Europa. *European Commission seeks mandate to negotiate major new international anti- counterfeiting pact.* [Online] 23. 10. 2007. [Citace: 1. 2. 2014.] http://europa.eu/rapid/press-release_IP-07-1573_en.htm?locale=en.

13. USTR. *ACTA - Summary of Key Elements Under Discussion.* [Online] 11. 2009. [Citace: 1. 2. 2014.] http://www.ustr.gov/about-us/press-office/fact-sheets/2009/november/acta-summary-key-elements-under-discussion.

14. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Dohoda proti padělatelství ACTA.* [Online] 7. 11. 2011. [Citace: 1. 2. 2014.] http://download.mpo.cz/get/45031/50618/583371/priloha001.pdf.

15. Rozehnal, A. Ekonom. *Zbytečná hysterie jménem ACTA.* [Online] 16. 2. 2012. [Citace: 1. 2. 2014.] http://ekonom.ihned.cz/c1-54736220-zbytecna-hysterie-jmenem-acta.

16. Geist, M. ACTA Watch. *ACTA Timeline.* [Online] [Citace: 1. 2. 2014.] http://actawatch.org/acta-timeline.

17. —. Michael Geist. *The ACTA Guide, Part One: The Talks To-Date.* [Online] 25. 1. 2010. [Citace: 1. 2. 2014.] http://www.michaelgeist.ca/content/view/4725/125/.

18. Essential action. *Secret Counterfeiting Treaty Public Must be Made Public, Global Organizations Say.* [Online] 15. 9. 2008. [Citace: 1. 2. 2014.] http://www.essentialaction.org/access/?m=200809.

19. Europa. *Joint Statement on Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA).* [Online] 16. 4. 2010. [Citace: 1. 2. 2014.] http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-437_en.htm?locale=en.

20. Europa. *Joint statement on the Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA) from all the negotiating partners of the agreement.* [Online] 15. 11. 2010. [Citace: 1. 2. 2014.] http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1504_en.htm?locale=en.

21. Peterka, J. Lupa. *Dohoda ACTA: je podepsána, ale zdaleka ještě neplatí.* [Online] 4. 10. 2011. [Citace: 1. 2. 2014.] http://www.lupa.cz/clanky/dohoda-acta-je-podepsana-ale-zdaleka-jeste-neplati/.

22. Černík, P. *Kdo stojí za ACTA?* [Online] 2. 2. 2012. [Citace: 1. 2. 2014.] http://pavel.cernik.name/blog/politika/kdo-stoji-za-acta/.

23. European Parliament. *European Parliament rejects ACTA.* [Online] 4. 7. 2012. [Citace: 1. 2. 2014.] http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20120703IPR48247/html/European-Parliament-rejects-ACTA.

24. Intellectual Property Watch. *ACTA: Will It Ever Become A Valid International Treaty?* [Online] 13. 9. 2012. [Citace: 1. 2. 2014.] http://www.ip-watch.org/2012/09/13/acta-will-it-ever-become-a-valid-international-treaty/.

25. Michálek, J., Ferjenčík, M. Pirátské noviny. *ACTA: Zostřený boj za "duševní vlastnictví".* [Online] 5. 1. 2012. [Citace: 2. 2. 2014.] http://piratskenoviny.cz/?c_id=33494.

26. Ministertvo průmyslu a obchodu. *Analýza dohody ACTA - srovnávací tabulka s právním řádem České republiky.* [Online] 3. 4. 2012. [Citace: 2. 2. 2014.] http://www.mpo.cz/assets/cz/2012/4/Anal_za_dohody_ACTA__srovn_vac__tabulka_s_pr_vn_m___dem___esk__republiky.pdf.

27. Dopravně informační portál. *Dopravní nehody a nový občanský zákoník od 1. 1. 2014.* [Online] 7. 1. 2014. [Citace: 2. 2. 2014.] http://www.doipo.cz/aktuality/dopravni-nehody-novy-obcansky-zakonik-od-1-1-2014/.

28. Geist, M. The Star. *Developing world opposition mounts to anti-counterfeiting agreement.* [Online] 28. 6. 2010. [Citace: 16. 2. 2014.] http://www.thestar.com/business/2010/06/28/geist_developing_world_opposition_mounts_to_anticounterfeiting_agreement.html.

29. —. *ACTA Guide, Part Three: Transparency and ACTA Secrecy.* [Online] 27. 1. 2010. [Citace: 16. 2. 2014.] http://www.michaelgeist.ca/content/view/4737/125/.

30. Korff, D. Act on ACTA. *OPINION on the compatibility of the Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA) with the European Convention on Human Rights & the EU Charter of Fundamental Rights.* [Online] [Citace: 16. 2. 2014.] http://rfc.act-on-acta.eu/fundamental-rights.

31. Peterka, J. Lupa. *Česká republika podepsala dohodu ACTA. Co s tím?* [Online] 30. 1. 2012. [Citace: 16. 2. 2014.] http://www.lupa.cz/clanky/ceska-republika-podepsala-dohodu-acta-co-s-tim/.

32. Telec, I. Jiné právo. *Padělané léky.* [Online] 28. 2. 2012. [Citace: 16. 2. 2014.] http://jinepravo.blogspot.cz/2012/02/ivo-telec-padelane-leky.html.

33. Honzejk, P. IHNED. *Příznivci Anonymous berou odpor proti ACTA spíše jako náboženství, tvrdí expert.* [Online] 12. 2. 2012. [Citace: 27. 2. 2014.] http://zpravy.ihned.cz/c1-54693190-priznivci-anonymous-berou-odpor-proti-acta-spise-jako-nabozenstvi-tvrdi-expert.

34. Peterka, J. Lupa. *Čeká nás cinknuté DNS?* [Online] 21. 11. 2011. [Citace: 27. 2. 2014.] http://www.lupa.cz/clanky/ceka-nas-cinknute-dns/.

35. Čermák, J. IHNED. *Uživatel může na internetu stahovat i z nelegálního zdroje, tvrdí advokát.* [Online] 16. 2. 2012. [Citace: 27. 2. 2014.] http://byznys.ihned.cz/analyzy-a-komentare/c1-54734860-uzivatel-muze-na-internetu-stahovat-i-z-nelegalniho-zdroje-tvrdi-advokat.

36. Pirátské noviny. *Pirátská strana se připojí k celosvětovým protestům proti ACTA 11. února.* [Online] 3. 2. 2012. [Citace: 27. 2. 2014.] http://piratskenoviny.cz/art/33579/.

37. Pirátské noviny. *V sobotu budeme požadovat svoji svobodu slova a odmítnutí ACTA. Dokážeme zvítězit.* [Online] 8. 6. 2012. [Citace: 27. 2. 2014.] http://piratskenoviny.cz/art/697027/.

38. Václavík, L. Cnews. *ACTA vyburcovala Anonymous k dalším útokům. Schytala to česká vláda i EU.* [Online] 26. 1. 2012. [Citace: 27. 2. 2014.] http://www.cnews.cz/acta-vyburcovala-anonymous-k-dalsim-utoku-schytala-ceske-vlada-i-eu.